

Dobšinská ľadová jaskyňa

Po presťahovaní koryta podzemného toku do hlbších častí vápencového masívu sa môže oslabený strop vyššie ležiacich dŕomov preváliť. Vytvárajú sa tak otvorené vrecovité priestory, v ktorých sa dlhší čas udržuje studený vzduch, za priaznivých podmienok aj s ľadovými útvarmi. Takto sa vytvorili dve nádherné ľadové jaskyne – Silická ľadnica a Dobšinská ľadová jaskyňa. Prvá je najnižšie ležiacou ľadovou jaskyňou v Európe a v druhej sa nachádza najväčší objem podzemného ľadu v mierne klimatickom pásme sveta (110 000 m³).

Silická ľadnica

Údaje o minci

Nominálna hodnota: 100 eur

Materiál: Au 900, Ag 75, Cu 25

Hmotnosť: 9,5 g

Priemer: 26 mm

Hrana: vrúbkovaná

Náklad: limitovaný náklad maximálne 5 000 ks v proof vyhotovení

Autor návrhu: Mgr. art. Roman Lugár

Rytec: Dalibor Schmidt

Výrobca: Mincovňa Kremnica

Na líci mince sú zobrazené kruhy na hladine jazierka spôsobené kvapkou z kvapľa, čo vyjadruje podstatu procesu tvorby jaskýň. Kruhy na hladine jazierka sú kompozične doplnené živočíchom – kri-vákom jaskynným. Štátny znak Slovenskej republiky je v spodnej časti mincového poľa. Názov štátu SLOVENSKO a letopočet 2017 sú v opise pri ľavom okraji mince. Štylizované iniciály mena a priezviska autora výtvarného návrhu mince Mgr. art. Romana Lugára RL a značka Mincovne Kremnica MK sú pri hornom okraji mince.

Na rube mince je zobrazený letiaci netopier a za ním Kvapeľ rožňavských jaskyniarov z Krásnohorskej jaskyne. Označenie nominálnej hodnoty mince 100 EURO je umiestnené v dvoch riadkoch nad netopierom. Pri okraji mince sú v opise nápisy JASKYNE SLOVENSKEHO KRASU a SVETOVÉ PRÍRODNÉ DEDIČSTVO.

Vydala: © Národná banka Slovenska, november 2017

Foto: Progress Promotion, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Z. Višňovská, Wikimedia (Semu, Jojo, Dariusz Woźniak, Stafiniak)
<http://www.nbs.sk/sk/bankovky-a-mince/eurove-mince/zberatelske>

Svetové prírodné dedičstvo
Jaskyne Slovenského krasu

Zlatá zberateľská minca

Jaskyne Slovenského a Aggteleckého krasu tvoria súvislý a geneticky jednotný celok. Predstavujú typický stredoeurópsky planinový kras mierneho klimatického pásma takmer so všetkými povrchovými a podzemnými krasovými javmi, ako sú škrapy, závrtvy, úvaly, slepé doliny, tiesňavy, jaskyne, priepasti. Do Zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO boli zapísané na základe bilaterálneho nominačného slovensko-maďarského projektu, ktorý bol odsúhlasený Výborom pre svetové dedičstvo v dňoch 4. – 9. decembra 1995 v Berlíne. V roku 2000 bola lokalita rozšírená o Dobšinskú ľadovú jaskyňu, ktorá sa nachádza v Slovenskom raji.

Reprezentatívnosť a výnimočnosť podzemných foriem Slovenského a Aggteleckého krasu spočíva najmä v mimoriadne veľkej genetickej a tvarovej rozmanitosti podzemných priestorov, v rôznorodosti ich sintrovej (kvapľovej) výzdoby, v jedinečnej jaskynnej faune s mnohými endemickými druhmi a v bohatosti archeologických pamiatok, ktoré dokumentujú vývoj človeka najmä v dobe staršej a mladšej kamennej, bronzovej, železnej a v stredoveku. Jaskyne sa pritom vyskytujú v relatívnej blízkosti od seba. V súčasnosti sa na slovenskej strane lokality eviduje 1 184 jaskýň a na maďarskej 280 jaskýň. V takej hustote a s takou reprezentatívnou hodnotou sa jaskyne v oblasti mierneho klimatického pásma nikde inde na svete nevyskytujú.

Jaskyňa Domica

Vhodné klimatické a geografické podmienky podmienujú vznik rôznych druhov podzemných živočíchov. Pretože životné prostredie pravých jaskynných živočíchov je ohraničené podzemnými priestormi, vytvorili sa tu endemity, ktoré sú známe len z územia Slovenského a Aggteleckého krasu, prípadne z blízkeho okolia. Takýmito sú drobný biely kôrovec krivák jaskynný *Niphargus aggtelekiensis*, šťúrik *Neobisium Blothrus slovacum*, chvostoskok *Pseudosinella aggtelekiensis* alebo drobné chrobáky *Duvalius hungaricus* a *Duvalius bokori*. V Gombaseckej jaskyni a v Domici boli nedávno zistené ďalšie vzácne bezstavovce, ako šťúrovka *Eukoeneria spelaea* alebo mnohonôžka *Typhloiulus sp.* Významnou skupinou jaskynných živočíchov sú netopiere.

V tvorbe jaskýň hrala kľúčovú úlohu voda. Zrážková voda obohatená o oxid uhličitý zo vzduchu, ale najmä z pôdnej pokrývky, už niekoľko miliónov rokov vytrvalo rozpúšťa hrubé vápencové vrstvy Slovenského krasu a pomaly vytvára duté priestory – jaskyne. Najznámejšími sú riečne jaskyne. Na ich tvorbe sa okrem rozpúšťajúcej činnosti

Chvostoskok (*Pseudosinella aggtelekiensis*)

Podkováre veľké

podieľala aj mechanická erózia tečúcich vôd, často pochádzajúcich z ponorov na rozhraní krasového a nekrasového územia. Niektoré riečne jaskyne sú aktívne po celý rok, iné len v dobe väčších dažďov alebo pri topení snehu. Vo viacerých prípadoch sú v nich podzemné toky sledovateľné aj v dĺžke niekoľkých kilometrov. Takou jaskyňou je systém Domice a Baradly, kde podzemný tok s názvom Styx prechádza do Maďarska a po vyše 25 km úseku vystupuje na povrch v podobe krasovej vyvieracky. Zanechá pritom za sebou čarovný svet podzemných domov s jedinečnými pagodami, kvapľovými stĺpmi a sintrovými kaskádami. Podobnou je Gombasecká jaskyňa s unikátnymi, aj 3 m dlhými brkovitými stalaktitmi, alebo Krásnohorská jaskyňa, kde postupne vyrástol gigantický kvapľový stĺp s výškou 34 m, pozoruhodný aj z európskeho hľadiska. V Jasovskej jaskyni sa voda vyskytuje už len v jej najnižších častiach, vyššie položené staré priestory však uchvacujú návštevníkov mohutnými rozmermi a fascinujúcimi nátekmi. V tomto priestore sa v čitateľnej podobe zachoval bratrícky nápis z roku 1452. Niektoré jaskyne sa vytvorili rozpúšťajúcou činnosťou stojacej alebo pomaly prúdiacej vody, ktorá podzemné priestory vyplnila až po strop. Takou je Ochtinská aragonitová jaskyňa, v ktorej po vyprázdnení priestorov vyrástli celé trsy nádherných kričkovitých a ihlicovitých aragonitových kryštálov.

Gombasecká jaskyňa

Ochtinská aragonitová jaskyňa

